

Sowiśło & Topolewski

Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych

KOMUNIKAT nr 1 - MEMORANDUM

w sprawie

rozwiązań prawnych mających zastosowanie celem
minimalizacji szkód mogących wystąpić u przedsiębiorców
wskutek pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2

Poznań, dnia 19 marca 2020 r.

Spółka komandytowo-akcyjna

Biuro Poznań

ul. Fabryczna 9, 61-524 Poznań
tel.: +48 61 835 23 73
fax: +48 61 835 23 71
kancelaria@sowislo.com.pl

Biuro Warszawa

ul. Chłodna 64/430, 00-872 Warszawa
tel.: +48 22 251 79 75
fax: +48 22 416 23 19
kancelaria.warszawa@sowislo.com.pl

Przedstawicielstwo Berlin

Huttenstrasse 70, 10553 Berlin
tel.: +49 177 590 77 68, +49 30 588 858 66
fax: +49 30 236 213 28
kanzlei@sowislo.com.de

Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowiśło & Topolewski Spółka komandytowo-akcyjna z siedzibą w Poznaniu, adres siedziby: ul. Fabryczna 9, 61-524 Poznań, wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000468551, NIP 7772194769, kapitał zakładowy 240.000,00 zł, kapitał wpłacony 240.000,00 zł.

Poznań, dnia 19 marca 2020 r.

SPIS TREŚCI:

1. Przedmiot Memorandum.....	3
2. Przewidziane w przepisach rozwiązania prawne	3
2.1. Zmiana treści stosunków zobowiązaniowych o charakterze trwałym	3
2.2. Nienależyte wykonanie zobowiązań i niemożliwość świadczenia	6
2.3. Wpływ na postępowania sądowe będące w toku	8
2.4. Wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej	9
3. Wnioski	10

1. Przedmiot Memorandum

- (1) Przedmiotem niniejszego Memorandum jest przedstawienie rozwiązań prawnych przewidzianych w polskim systemie prawnym na wypadek zaistnienia ekstraordynaryjnych sytuacji tożsamych do obecnej, związanej z wystąpieniem pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2. Rozwiązania te mogą być wykorzystywane celem minimalizacji negatywnych konsekwencji gospodarczych spowodowanych wystąpieniem przedmiotowego zjawiska. Należy mieć jednak na względzie, iż nie jest wykluczone, że ustawodawca zdecyduje się na wprowadzenie dodatkowych – nowych – rozwiązań, które nie były znane w chwili sporządzania niniejszego Memorandum.
- (2) Zwracamy uwagę, iż sytuacja, z którą mamy obecnie do czynienia zarówno w Polsce, jak i na całym globie, jest ogromnym wyzwaniem dla współczesnego świata. Nie sposób określić dokładnego czasu jej trwania, natomiast każdy kolejny dzień pozostawania w swoistym „zawieszeniu” jest dotkliwie odczuwany przez działające na rynku podmioty.
- (3) Działania podejmowane przez organy władzy państwowej, sprowadzające się do tymczasowego zamknięcia żłobków, przedszkoli, szkół i uczelni, placówek kulturalnych, jak również centrów handlowych oraz restauracji, a także zachęcenie społeczeństwa do pozostawania w domach – jakkolwiek konieczne i zasadne – w oczywisty sposób wpłynie na sytuację gospodarczą w kraju.
- (4) Obecnie należy skoncentrować się na jak najpełniejszym zabezpieczeniu Państwa interesów, dlatego zdecydowaliśmy się na sporządzenie i przesłanie niniejszego Memorandum. Ma ono na celu uświadomić Państwu, iż w polskim systemie prawnym przewidziane zostały instrumenty, które mogą zostać wykorzystane w zaistniałej sytuacji.
- (5) W szczególności poniższa argumentacja, po jej odpowiednim dostosowaniu do konkretnego stosunku prawnego łączącego określone strony, może zostać wykorzystana w rozmowach prowadzonych z kontrahentami oraz klientami.
- (6) W razie jakichkolwiek pytań czy wątpliwości, pozostajemy do Państwa dyspozycji i zachęcamy do nawiązania kontaktu.

2. Przewidziane w przepisach rozwiązania prawne

2.1. Zmiana treści stosunków zobowiązaniowych o charakterze trwałym

- (7) Zmianę stosunków i okoliczności, które towarzyszyły zawarciu umowy, polskie prawo cywilne traktuje jako podstawę do żądania zmiany sposobu wykonywania zobowiązania, wysokości świadczenia, a nawet do rozwiązania danego stosunku zobowiązaniowego (m.in. w art. 56 k.c. art. 65 k.c., art. 357¹ k.c. i art. 700 k.c.). Należy przy tym podkreślić, że pozwala ono nawet

- na zmianę wysokości świadczenia w razie wystąpienia zmiany stosunków gospodarczych, które nie mają charakteru nadzwyczajnego, o ile nie mieszczą się w granicach zwykłego ryzyka gospodarczego.
- (8) Należy podkreślić, iż zgodnie z art. 56 k.c., czynność prawna – a więc również umowa – wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współzycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Zaistniała sytuacja spowodowana pandemią wirusa SARS-CoV-2 (i wprowadzeniem na terenie Polski stanu zagrożenia epidemicznego) może mieć zatem wpływ na treść istniejących stosunków prawnych.
- (9) W polskim porządku prawnym zarówno samo pojęcie siły wyższej, jak również prawne konsekwencje jej wystąpienia, nie zostały wprost uregulowane. Jej definicja została jednak wypracowana w praktyce. Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym przez Sąd Najwyższy¹, za siłę wyższą uznaje się zdarzenie, które jest zewnętrzne, niemożliwe do przewidzenia i któremu nie można było zapobiec. Pojęcie siły wyższej rozumiane jest w ujęciu obiektywnym, a przy ocenie, czy mamy do czynienia z siłą wyższą, należy brać pod uwagę także to, czy zainteresowana osoba mogła przeciwdziałać i zapobiec działaniu obiektywnych zdarzeń, składających się na siłę wyższą.
- (10) Obecna sytuacja niewątpliwie ma charakter nadzwyczajny i nagły, wyczerpuje przytoczoną powyżej definicję, winna być zatem kwalifikowana jako siła wyższa. Co do zasady, jej zaistnienie w sposób automatyczny nie wpływa na trwałość czy treść stosunków zobowiązaniowych, a ewentualne zmiany w tym zakresie wymagają podjęcia przez ich strony odpowiednich działań. W szczególności podkreślenia wymaga, iż strony w treści umów mogły przewidzieć sposób postępowania w przypadku wystąpienia siły wyższej w postaci epidemii albo pandemii. Postanowienia te – jeżeli zostały skutecznie zastrzeżone – będą stanowiły punkt wyjścia do przygotowania planu podejmowanych działań. W ich braku najkorzystniejszym dla stron rozwiązaniem jest podjęcie rozmów w przedmiocie zaistniałej sytuacji – strony mogą bowiem dowolnie modyfikować łączące je stosunki, należy jednak pamiętać o zachowywaniu zastrzeżonej w umowie formy dokonywania jej zmian.
- (11) Do możliwości zmiany postanowień umowy należy każdorazowo podchodzić indywidualnie. Istotne jest, by rozważyć, czy rzeczywiście aktualna sytuacja wpływa – i w jaki sposób – na możliwość wykonywania wzajemnych świadczeń stron, a także, czy wykonywanie zobowiązania nie utraciło dla stron znaczenia gospodarczego.

¹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2011 r., sygn. akt: IV CSK 77/11, opublikowano: LEX nr 1084732.

- (12) W praktyce podmioty gospodarcze zaczęły już podejmować negocjacje w zakresie treści łączących je stosunków zobowiązaniowych, z powołaniem na siłę wyższą, domagając się od swoich kontrahentów ich zmiany.
- (13) Podkreślenia wymaga, iż pandemia może w szczególności powodować utratę znaczenia wartości świadczeń wzajemnych stron. Za przykład posłużyć mogą umowy najmu, w których wskutek zaistniałej sytuacji wzajemne świadczenia w zamian za zapłatę uzgodnionego czynszu najmu nie posiadają adekwatnej wartości gospodarczej, uzasadniającej jego zapłatę w dotychczasowej wysokości. Należy bowiem zwrócić uwagę, iż działalność zdecydowanej większości placówek handlowych – wskutek decyzji organów władzy państwowej – jest obecnie w znacznym stopniu ograniczona. W konsekwencji, podmioty gospodarcze najmujące w nich pomieszczenia, nie mogą wykonywać w nich działalności gospodarczej. W ocenie autorów Memorandum, zaistniała sytuacja może stanowić asumpt do podjęcia przez strony umów najmu rozmów w przedmiocie czasowego obniżenia stawek czynszu najmu – w okresie zamknięcia placówek handlowych.
- (14) Wskutek pandemii mogą również wzrosnąć koszty związane z wykonaniem zobowiązania przez strony, chociażby spowodowane długotrwałymi postojami na granicach Polski przez samochody ciężarowe czy też z koniecznością zapewnienia środków sanitarnych, co dotychczas nie było wymagane. Jako przykład mogą posłużyć umowy świadczenia usług ochrony mienia. Z punktu widzenia podmiotów zlecających świadczenie usług ochrony mienia, koniecznie może okazać się wprowadzenie obowiązkowego pomiaru temperatury ciała osób wkraczających na teren ochranianego obiektu. Wykonywanie takiej czynności może być traktowane jako rozszerzenie dotychczasowych obowiązków podmiotu świadczącego usługi. Nadto osoby świadczące usługi ochrony mienia mają bezpośredni kontakt z wieloma osobami, z tego względu niezbędne może okazać się dostarczenie im odpowiednich środków sanitarnych, których dostępność jest obecnie ograniczona. Uznać zatem należy, iż w niektórych sytuacjach domaganie się zwiększenia dotychczasowego wynagrodzenia umownego z powołaniem na siłę wyższą może okazać się uzasadnione.
- (15) Zaprezentowane powyżej stosunki zobowiązaniowe o charakterze trwałym – najem oraz świadczenie usług – w których można rozważyć powoływanie się na wystąpienie siły wyższej i domaganie się zmiany treści wzajemnych świadczeń stron, stanowią jedynie przykłady, katalog ten nie ma wyczerpującego charakteru. Podczas negocjacji z partnerami biznesowymi należy mieć każdorazowo na uwadze, iż zaistniała w kraju sytuacja sanitarno-epidemiologiczna dotyka w istocie wszystkie podmioty funkcjonujące na rynku gospodarczym. W konsekwencji, argumenty, na które powołuje się jedna ze stron stosunku prawnego, może z powodzeniem przytaczać również jego druga strona. Ostatecznie to specyfika danej relacji prawnej będzie decydowała o tym, czy – i które – ze zobowiązań wzajemnych winno ulec modyfikacji z uwagi na zaistniałą sytuację.

2.2. Nienależyte wykonanie zobowiązań i niemożliwość świadczenia

- (16) Pandemia (czy też stan zagrożenia epidemicznego) może doprowadzić do powstania daleko idących opóźnień w wykonywaniu zobowiązań. Za przykład posłużyć mogą umowy o roboty budowlane. Specyfika wykonywania prac budowlanych, implikująca konieczność bezpośredniego kontaktu całych grup osób, co zwiększa ryzyko zarażenia się wirusem SARS-CoV-2, jak również utrudniony dostęp do materiałów budowlanych z uwagi na ograniczeniu działalności placówek handlowych, mogą być rozważane przez wykonawców jako argumenty przemawiające za koniecznością wstrzymania wykonywania prac. Niemniej jednak należy każdorazowo rozważyć sytuację obu stron stosunku zobowiązaniowego i konsekwencje czasowej zmiany treści wzajemnego świadczenia jednej ze stron. W pierwszej kolejności należałoby najpierw rozważyć mniej dotkliwe dla inwestora sposoby radzenia sobie z zaistniałą sytuacją, takie jak zmniejszenie ilości pracowników na budowie, zmiana organizacji ich pracy w sposób ograniczający ich bezpośredni kontakt ze sobą, czy w końcu zaopatrzenie ich w odpowiednie środki sanitarne. Całkowite wstrzymanie wykonywania robót winno być ostatecznością.
- (17) W przypadku jednak, w którym istnieje ryzyko wystąpienia opóźnień albo gdy te opóźnienia już występują, **bardzo istotne jest wzajemne przekazywanie informacji w tym zakresie przez strony umowy, a także dokumentowanie przekazywania takich informacji (dla potrzeb ewentualnych przyszłych postępowań sądowych)**. Nadto, należy każdorazowo rozważyć, czy rzeczywiście to wystąpienie stanu zagrożenia epidemicznego w Polsce powoduje powstawanie opóźnień, a także jakie znaczenie gospodarcze dla drugiej strony umowy ma opóźnienie się przez kontrahenta z jego świadczeniem wzajemnym. Okoliczności te są istotne z punktu widzenia instrumentów prawnych, na które mogą powoływać się strony umowy.
- (18) W kodeksie cywilnym przewidziany został szereg instytucji, z których strony umowy mogą skorzystać w przypadku nienależytego wykonania zobowiązania (w tym opóźnień) czy nawet niemożliwości świadczenia (które winno być spowodowane przeszkodą o charakterze trwałym). Wśród nich należy zwrócić uwagę m.in. na treść art. 471 k.c., przewidującego obowiązek naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Co do zasady naprawienie szkody obejmuje zarówno straty, które poszkodowany poniósł, jak i korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono (art. 361 § 2 k.c.). Należy jednak podkreślić, iż z treści art. 471 k.c. wynika również, że na dłużniku nie spoczywa obowiązek naprawienia szkody w sytuacji gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności. W konsekwencji, kontrahent uwolni się od odpowiedzialności, która może przyjąć postać przywrócenia stanu poprzedniego

- bądź obowiązku zapłaty (art. 363 § 1 k.c.), jeżeli wykaże, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania stanowi następstwo wystąpienia siły wyższej.
- (19) W kodeksie cywilnym przewidziane zostały również sytuacje, w których zobowiązanie wygasa, jeżeli świadczenie stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 § 1 k.c.).
- (20) Zawarto w nim również instytucję przewidującą brak możliwości żądania świadczenia wzajemnego przez stronę, której świadczenie wzajemne stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności. W wypadku, gdy je już otrzymała, obowiązana jest do jego zwrotu według przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 495 § 1 k.c.). Jeżeli świadczenie jednej ze stron stało się niemożliwe tylko częściowo, strona ta traci prawo do odpowiedniej części świadczenia wzajemnego. Jednakże druga strona może od umowy odstąpić, jeżeli wykonanie częściowe nie miałoby dla niej znaczenia ze względu na właściwości zobowiązania albo ze względu na zamierzony przez tę stronę cel umowy, wiadomy stronie, której świadczenie stało się częściowo niemożliwe (art. 495 § 2 k.c.).
- (21) Wśród instrumentów dotyczących konsekwencji nienależytego wykonania zobowiązań, wymienić należy również kary umowne, które mogą być zastrzeżone przez strony na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań niepieniężnych, w tym opóźnień (art. 483 § 1 k.c.). Dłużnik będzie mógł uniknąć odpowiedzialności, powołując się na niewykonanie lub nienależyte wykonanie swojego zobowiązania wzajemnego z uwagi na okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialność (tj. sytuację sanitarno – epidemiologiczną w kraju).
- (22) W konsekwencji uznać należy, iż w polskim porządku prawnym przewidziany został szereg instytucji uprawniających wierzyciela do podejmowania działań w przypadku nienależytego wykonania zobowiązań przez kontrahenta (bądź jego niewykonania), jak również w przypadku niemożliwości świadczenia. Należy mieć jednak na względzie, iż ich stosowanie w obecnej sytuacji winno być rozważne i wnikliwie przeanalizowane, w szczególności pod kątem rzeczywistego wpływu siły wyższej na niewykonanie bądź nienależyte wykonanie świadczenia wzajemnego. Trudno bowiem przewidzieć, w jaki sposób sądy będą w przyszłości traktowały działania podejmowane obecnie przez wierzycieli, którzy nie chcą bezterminowo oczekiwać na spełnienie świadczeń przez dłużników, mające na celu rozwiązanie umów z uwagi na powstałe opóźnienia.
- Z uwagi na ewentualne przyszłe postępowania sądowe, istotne jest również, aby obecnie dokumentować wszelkie działania mające na celu minimalizację wystąpienia siły wyższej.**

2.3. Wpływ na postępowania sądowe będące w toku

- (23) Podkreślenia wymaga, iż co prawda działalność sądów powszechnych oraz sądów administracyjnych (jak również Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego) została ograniczona, bowiem zaplanowane terminy rozpraw zostały zniesione (do dnia 31 marca 2020 r. albo do odwołania), z pewnymi jedynie wyjątkami, podobnie wstrzymano przyjmowanie interesantów oraz dostęp do czytelni akt, niemniej jednak sądy nadal działają.
- (24) Z uwagi na powyższe, brak jest obecnie podstaw, aby powoływać się na instrumenty przewidziane w przepisach prawa na wypadek zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej. Wskazać bowiem należy, iż rozwiązanie polegające na zawieszeniu z mocy prawa postępowań sądowych będących w toku w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej zostało przewidziane w procedurze cywilnej (art. 173 k.p.c.) oraz sądowno-administracyjnej (art. 123 p.p.s.a.). Brak jest natomiast tożsamego uregulowania w procedurze karnej.
- (25) W konsekwencji, poza zniesieniem wyznaczonych w najbliższym czasie terminów rozpraw, obecna sytuacja sanitarno – epidemiologiczna nie powinna mieć wpływu na postępowania sądowe będące obecnie w toku. **W szczególności wszelkie terminy ustawowe czy sądowe, w tym do wniesienia określonych środków zaskarżenia, pozostają aktualne.**
- (26) Należy mieć jednak na uwadze **ograniczenia natury faktycznej**, z którymi możemy mieć w najbliższym czasie do czynienia, a które mogą okazać się – z punktu widzenia interesów stron postępowań – niebezpieczne. W szczególności bowiem wskazać należy, iż niektóre placówki operatora pocztowego ograniczyły swoją działalność – skróciły godziny przyjmowania przesyłek pocztowych. Nadto część podmiotów gospodarczych wprowadziła obowiązkową pracę zdalną dla swoich pracowników. Również sami pracownicy mogą być niechętni do przychodzenia do zakładów pracy i świadczenia pracy na dotychczasowych zasadach, a niektórzy z nich – z uwagi na zamknięcie żłobków, przedszkoli oraz szkół – będą musieli zostać w domach, celem sprawowania osobistej opieki nad dziećmi.
- (27) Powyższe zmiany mogą utrudnić dochowywanie przez strony postępowań sądowych obowiązujących je terminów na dokonanie określonych czynności procesowych, niejednokrotnie wymagających przygotowania i przesłania do sądów określonych dokumentów, czy uiszczenia opłat, które to czynności wymagają zaangażowania ich pracowników. W najbliższym czasie należy być zatem szczególnie wyczulonym na zapewnienie należytego obiegu informacji i korespondencji, jak również sprawną organizację pracy.

2.4. Wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej

- (28) Podkreślić należy, iż z uwagi na zaistniałą – wyjątkową – sytuację, organy władzy państwowej mogą zdecydować się na korzystanie z przysługujących im ekstraordynaryjnych instrumentów, które umożliwiają im bezpośrednie oddziaływanie na sposób czy zakres prowadzonej przez podmioty gospodarcze działalności gospodarczej. Jakkolwiek trudno przewidzieć, czy organy władzy państwowej będą z nich korzystać, w naszej ocenie istotne jest, aby byli Państwo świadomi istnienia tych środków.
- (29) Zgodnie z treścią art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej jako: „**ustawa COVID-19**”), prezes Rady Ministrów, na wniosek wojewody, po poinformowaniu ministra właściwego do spraw gospodarki może, w związku z przeciwdziałaniem COVID-19, wydawać polecenia obowiązujące osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz przedsiębiorców. Polecenia są wydawane w drodze decyzji administracyjnej, podlegają one natychmiastowemu wykonaniu z chwilą ich doręczenia lub ogłoszenia oraz nie wymagają uzasadnienia. Wykonywanie tych zadań następuje na podstawie umowy zawartej z przedsiębiorcą przez właściwego wojewodę i jest finansowane ze środków budżetu państwa z części budżetowej, której dysponentem jest wojewoda (art. 11 ust. 3 ustawy COVID-19). Prace związane z prowadzeniem przygotowań do realizacji zadań, o których mowa w ust. 3, mające charakter planistyczny, są finansowane ze środków własnych przedsiębiorcy (art. 11 ust. 4 ustawy COVID-19). W przypadku odmowy zawarcia przez przedsiębiorcę umowy, o której mowa w ust. 3, zadania wykonywane są na podstawie decyzji, o której mowa w ust. 2. W takim przypadku decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu (art. 11 ust. 5 ustawy COVID-19). Powyższe polecenia mogą być wydawane także ustnie, telefonicznie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub za pomocą innych środków łączności. Treść oraz istotne motywy takiego załatwienia sprawy powinny być utrwalone w aktach w formie protokołu lub podpisanej przez stronę adnotacji (art. 11 ust. 7 ustawy COVID-19).
- (30) Również w Konstytucji RP przewidziane zostały rozwiązania znajdujące zastosowanie w sytuacjach kryzysowych. Zgodnie z treścią art. 228 ust. 1 Konstytucji RP, w sytuacjach szczególnych zagrożeń, jeżeli zwykłe środki konstytucyjne są niewystarczające, może zostać wprowadzony odpowiedni stan nadzwyczajny: stan wojenny, stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej. Stan nadzwyczajny może być wprowadzony tylko na podstawie ustawy, w drodze rozporządzenia, które podlega dodatkowemu podaniu do publicznej wiadomości (art. 228 ust. 2 Konstytucji RP).

- (31) Najbardziej odpowiadającym swą treścią obecnej sytuacji stanem wyjątkowym jest stan klęski żywiołowej. Art. 232 Konstytucji RP stanowi, iż w celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia Rada Ministrów może wprowadzić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 30 dni, stan klęski żywiołowej na części albo na całym terytorium państwa. Przedłużenie tego stanu może nastąpić za zgodą Sejmu. Zgodnie natomiast z treścią art. 233 ust. 3 Konstytucji RP, ustawa określająca zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w stanie klęski żywiołowej **może ograniczać wolności i prawa określone w art. 22 (wolność działalności gospodarczej)**, art. 41 ust. 1, 3 i 5 (wolność osobista), art. 50 (nienaruszalność mieszkania), **art. 52 ust. 1 (wolność poruszania się i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej)**, art. 59 ust. 3 (prawo do strajku), **art. 64 (prawo własności)**, art. 65 ust. 1 (wolność pracy), art. 66 ust. 1 (prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy) oraz art. 66 ust. 2 (prawo do wypoczynku).
- (32) Podsumowując, w związku z zaistniałą obecnie sytuacją organy władzy państwowej mogą w bezpośredni sposób oddziaływać na podmioty prowadzące działalność gospodarczą, korzystając z instrumentów przewidzianych w ustawie COVID-19, tj. z opisanego powyżej polecenia Prezesa Rady Ministrów, po wyczerpaniu określonego w przepisach tej ustawy trybu. W przypadku natomiast wprowadzenia stanu wyjątkowego – stanu klęski żywiołowej – ograniczenia, które zostaną doprecyzowane w akcie prawnym wprowadzającym ten stan, będą mogły być bardziej daleko idące i łatwiejsze do wykorzystania przez organy władzy publicznej, bowiem zezwalają na to przepisy Konstytucji RP.

3. Wnioski

- (33) Obecna sytuacja sanitarno – epidemiologiczna może stanowić podstawę do domagania się zmiany treści istniejących stosunków zobowiązaniowych, z powołaniem się na siłę wyższą, jak również ich rozwiązanie. Przygotowując strategię negocyjną z dotychczasowymi partnerami biznesowymi, należy mieć na względzie zaprezentowane powyżej instrumenty. Niezbędne jest jednak umiejętne ich wykorzystanie i dostosowanie do relacji prawnej łączącej określone podmioty. Warto również wziąć pod uwagę okoliczność, iż obecna sytuacja dotyczy w istocie wszystkich uczestników obrotu gospodarczego. Podejmowane działania winny być rozważne i wnikliwie przeanalizowane.
- (34) Oprócz zniesienia wyznaczonych w najbliższym okresie terminów rozpraw, zaistniała sytuacja pozostaje bez wpływu na pozostające w toku postępowania sądowe. W szczególności aktualnie pozostają wyznaczone terminy sądowe oraz ustawowe, w tym do wnoszenia środków zaskarżenia.
- (35) Pandemia może mieć również bezpośredni wpływ na uprawnienia i obowiązki przedsiębiorców, wobec których organy władzy państwowej będą mogły wykorzystywać instrumenty przewidziane

w ustawie COVID-19 (polecenie Prezesa Rady Ministrów). W przypadku wprowadzenia stanu wyjątkowego – stanu klęski żywiołowej – uprawnienia organów władzy publicznej w tym zakresie będą szersze.

* * *

- (36) Nie jest wykluczone, iż w obecnej sytuacji ustawodawca zdecyduje się na wprowadzenie dodatkowych – nowych – rozwiązań, które nie były znane w chwili sporządzania niniejszego Memorandum. Z pewnością ich wprowadzenie będzie sygnalizowane w środkach masowego przekazu, nadto Kancelaria ze swojej strony również na bieżąco monitoruje tę kwestię i – w razie potrzeby – będzie wyjaśniać Państwu ich szczegóły.
- (37) Rozwiązanie zaistniałej sytuacji może w praktyce okazać się bardzo trudne, już choćby z tego względu, iż dotyka ona niemal wszystkie podmioty funkcjonujące na rynku w takim samym lub zbliżonym stopniu. Mamy jednak nadzieję, iż niniejsze Memorandum okaże się ze wszech miar pomocne i umożliwi zminimalizowanie negatywnych skutków obecnych zdarzeń. W razie jakichkolwiek pytań czy wątpliwości, pozostajemy do Państwa dyspozycji i zachęcamy do kontaktu.

Radca Prawny

Przemysław Przerwacz

Radca Prawny

Agnieszka Skibińska - Lipowicz